

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

אורי וישעי הגיליון התורני

כניסת שבת: 18:50
 יציאת השבת: 19:52 לדעת ר"ת : 20:26

בתם פז – מאוריקס צ' הפרשה

עטרת פז

שפטים ושטרים תתן לך... אשר ה' אלוהיך נתן לך (טו),
 (ח) מנה תמנה עליך שופטים כאלה, אשר יתנו לך את ה' אלוהיך" – שיחידרו את האלוהות בקרבך (בוציא דנהורא).

התורה פונה בזה אל הפרנסים והמנהיגים, הממנים את הרבנים על הקהילה, כי לא ישלו את עצמם שאינם חייבים לנהוג כבוד ברב ולסור למשמעתו משום שהם הם אשר מינוהו לרב, אלא "תתן לו" – גם בשבילך אתה ניתן הרב וגם עליך לסור למשמעתו, שכן רק באם אתה תנהג בו כבוד ודרך-ארץ, אזי יתקיים "ושפטו את העם משפט צדק" – שאז יסורו גם המוני-העם למשמעתו של הרב ויצייתו למשפטיו. (כלי חמדה).

דין אמת

לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך (ט"ז, כ"א)
 ופירש רש"י אזהרה לנוטע אילן ולבונה בית בהר-הבית מקום המקדש צריך להיות נאה בעיניך בזכות קדושתו ולא בזכות קישוטים חיצוניים כגון עצים נאים ובנינים מפוארים. אם מבקש אתה לפאר את הקדושה בקישוטים חיצוניים, הרי משמע שאתה מזלזל ביופיה המקורי של הקדושה.

לפיכך אמרו חכמינו: "כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה אצל המזבח" (סנהדרין ז:). אם ממנים דיין שאינו הגון מצד התנהגותו בדברים שבקדושה, אלא שיש בו מעלות חיצוניות כגון השכלה גבוהה וכשרון-נאום – הרי זה באמת "כאילו נוטע אשרה אצל המזבח", שבמקום היופי המקורי והפנימי של תורה ויראת-שמים מבכרים את היופי החיצוני המקושט. (אבני אזל).

ועיין בחידושי אגדות מהרש"א (שם) שכתב הדמיון בזה כי הדיין מומחה נקרא בשיתוף שם "אלהים" כמו שאמרו בגמ' סנהדרין (סו). אלהים לא תקלל (שמות כב, כז), תרתי משמע, קודש וחול. והוא מחמת שכל דיין הדין דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, כמו שאמרו בגמרא שבת (י). ולפיכך הנוטע אשרה אצל המזבח, הוא נותן מקום ח"ו לאלוהים אחרים אצל אלוקים קדושים, כך המעמיד דיין שאינו הגון במקום שיש דיין הגון, הוא נותן מקום לאלהי כסף וזהב המתמנים בכספה, אצל אלהים שהוא דיין מומחה עכ"ל.

נאמר בתחילת פרשתנו שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלוהיך נתן לך לשבטך ושפטו את העם משפט צדק (טז, יח)

ידועים ומפורסמים דברי שלמה המלך ע"ה במשלי: דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום (ג, יז). שכל נתיבות התורה הינם יסודותיה ועיקריה שלה. ושלוש קיום העולם. וכשם שהשלום קיום העולם, כך המשפט הוא קיום העולם שאלמלא המשפט היו הבריות גוזלין וחומסים והורגים זה את זה ולא היה העולם מתקיים ועל ידי המשפט הוא מתקיים כמו שאמרו חז"ל על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת והשלום. שנאמר בזכריה "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם" (ח, טז) שהשופטים מעמדים השלוש שכל העולם תלוי בו. ולכן נצטוינו למנות בית דין בכל שער ושער.

ומעשה היה ברבי חנינא בן אליעזר, שהיה לו אילן נטוע בתוך שדהו ונפיו נוטים לשדה אחר היינו אמרי האילן וענפיו נטו לשדה אחר. בא אדם אחד וטען על חברו שענפי אילנו נוטים לשדהו ובא לחייב אותו לקצוץ האילן. אמר רבי חנינא לאיש הזה לך עכשיו ובוא אלי למחרת, אמר לו האיש והרי כל הדינים שבאים לפניך אתה פוסק להם את הדין מיד שאין אתה משהה את הדין! ולי אתה אומר לבוא למחר. מה עשה רבי חנינא, מיד שלח פועליו וקצץ את האילן שלו שהיו ענפיו נוטים לשדה חברו. למחר כשבא האיש לפניו לדין, אמר לו לבעל דינו צריך אתה לקצוץ אותו אמר לו בעל דינו לרבי חנינא, ולמה אילן שלך ענפיו נוטים לשדה אחר. אמר לו ר' חנינא: צא לשדה וראה את האילן שלי, מה שעשיתי לאילן שלי עשה לאילן שלך. מיד הלך ועשה כן.

וגם השוטרים בכלל השופטים הם, שהרי בלי שוטרים אין ערך לדין השופטים. שהרי קודם שהתחילו את הדין היה הנתבע חושב שהדין עמו אבל עכשיו שנתגלה שהדין אינו עמו, והוא יסרב להחזיר הממון לבעליו הרי יהיה זה גזל בידו. וזה שאומר הכתוב "ושפטו את העם משפט צדק". ושפטו מוסב גם על השוטרים כי בזה שם עושים הדין של השופטים הם עצמם נחשבים כשופטים. ועוד שאילולי השוטרים עלולין הדינים להתיירא מפני בעלי דין קשים והמשפט עלול ליצאת מוטעה. אבל אם יהיו גם שוטרים ישפטו הדינים את העם משפט צדק.

ד"ת לעי"נ הגה"צ רבי שמעון גבאי בן רחל, הגה"ק רבי נסים פריץ בן סוליקה זצ"ל
 לעי"נ ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
 נתנם על ידי המשפחה

הליכות מלבי

נושא: איסור פניה לערכאות

קומי אורי - סיפור לשבת

הרב משה שרר זצ"ל סיפר על חוויה מיוחדת במינה שהיתה לו, בעת טיסה מישראל לארה"ב. באותה נסיעה הוא זכה לשבת מאחורי הג"ר יעקב קמינצקי זצ"ל, והיה עד ראייה לשיחה שהיתה לגר"י קמינצקי זצ"ל עם אחד ממנהיגי מפלגה חילונית אשר ישב לידו. בין השניים התפתח ויכוח ערני בענייני יהדות, והיה זה מאלף ביותר לראות כיצד הגאון הישישי משיב בסבלנות רבה לכל השאלות שהציג בפניו איש שיחו. אולם נקודת השיא של הדו-שיח התרחשה דקות ספורות לפני הנחיתה בנמל התעופה בניו-יורק.

כאן יש להקדים ולספר שהאדם ההוא עקב בהתפעלות גדולה במשך כל הנסיעה אחרי מאמצי בנו של הגר"י קמינצקי להקל על אביו הישישי בנסיעה הארוכה. מידת כיבוד אב ואם המופלגת, דרך ארץ ודאגה, וכן העמידה הרצופה על המשמר כדי לשרת את האב, הרשימו אותו מאוד.

בהגיע שעת הפרידה, פנה האיש אל הגאון הישישי ואמר לו: רבי, מכל דברי החוכמה ששמעתי מכם עדיין לא השתכנעתי שדרככם היא הנכונה ושאני תועה בדרכי. אבל בדבר אחד אני חייב להודות – אתם מטיבים לדעת כיצד לחנך את ילדיכם יותר מאיתנו. מילדי לא הייתי מצפה, אפילו בחלום, ליחס נהדר כזה שכבוד הרב זוכה לקבל מבנו. האם תוכל לגלות לי את סודכם?

בחיוכו הלבבי השיב לו הרב: אין כאן שום סוד, הדבר פשוט ביותר. הגישה שלכם, לעולם בכלל ולמין האנושי בפרט, היא שהעולם נמצא בהתקדמות מתמדת לקראת תרבות גבוהה יותר. אתם מביטים בזלזול על הדורות הקדמונים, כי אתם סבורים שכל דור חדש הוא חכם ומפותח יותר מקודמו. ולכן, לפי דעתכם, הוא גם טוב יותר. זוהי הסיבה מדוע הדור הצעיר שלכם מתמרד ואינו מוכן לקבל מרות מהדור הקודם – כי הצעירים חושבים שהם מפותחים וחכמים יותר.

לעומת זאת אצלנו, הייחוס שלנו מתחיל מקבלת התורה. לפי ההשקפה היהודית קיימת ירידת הדורות, והשאיפה הנעלה ביותר של היהודי שומר תורה היא: "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי". המטרה הנעלה שלנו היא להתקרב ככל האפשר למדרגת אבותינו בזמן מעמד הר סיני. כי כל מה שקרוב יותר לסיני, הוא ממילא גם חשוב יותר. הילד היהודי המתחנך כך, מסוגל לכבד ולהעריך את הדור הקודם. זהו ההבדל! – סיים הגר"י קמינצקי.

אמרו בברייתא במסכת גיטין (דף פח:): רבי טרפון אומר, כל מקום שאתה מוצא אגוריאיות של עובדי כוכבים (דהיינו בתי משפט של גויים) אף על פי שדיניהם כדיני ישראל, אסור ללכת להתדיין בפניהם, מפני שכתוב בתורה "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא.), לפניהם ולא לפני גויים. וביאור הדברים הוא, שיש איסור על פי תורתנו הקדושה להתדיין בפני גויים, ואפילו אם אותם גויים פוסקים דין שהוא נכון גם על פי דיני התורה, מכל מקום יש איסור להתדיין אצלם.

וכתב הרמב"ם (בפרק כ"ו מהלכות סנהדרין ה"ז) כל הדין בדייני עכו"ם בערכאות שלהם אף על פי שהיו דיניהם כדיני ישראל, הרי זה רשע, וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבנו, שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, לפניהם ולא לפני גויים. וכן פסקו הטור ומרן השלחן ערוך (חשן משפט סי' כו).

והגאון מהרשד"ם בספרו, וכן הגאון מהר"י אדרבי בספרו, כתבו כי יש הסכמה בחרם גמור בכל אלות הברית (הקללות שהוזכרו בתורה), רבני צפת ורבני קושטא ורבני סאלוניקי, לכל יהין שום אדם מישראל לדון אצל הערכאות של גויים, וכתב הרשב"ץ, שבלי ספק זהו איסור חמור מן התורה, וכדברי רש"י בתחילת פרשת משפטים, שאפילו אם אנו יודעים שבדין מסוים פוסקים הערכאות כדין תורתנו הקדושה, אסור להתדיין לפניהם, שכל המביא דיני ישראל בפני גויים, מחלל את השם, ומיקר שם עבודה זרה של הגויים ונאמר "ואויבנו פלילים" שכשאויבנו פלילים, דהיינו שופטים את ישראל, הרי זו עדות לעליונות משפטיהם. ולפיכך אפילו אם הסכימו ביניהם שני בעלי הדין להתדיין בפני ערכאות, אסור ללכת לפניהם, וכל זה אפילו אם דיניהם כדיינינו, (שאם אין דיניהם כדין התורה, דבר פשוט שהדין לפניהם הרי הוא גזול, שהרי נוסל ממון שלא מגיע לו על פי דין) ופסול לעדות, וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבנו, וכדברי הרמב"ם. וכתב הרי"ף בתשובה, שהרוצה להתדיין אצל ערכאות צריך לנדות אותו.

ומכאן נלמד עניין ההתדיינות בערכאות שבועונות הרבים, הרבה מזלזלים ולא שמים לבם לעניין זה.

וכבר אמרו רבותינו (שבת קל"ט) כל פורענות הבאה על ישראל, צא ובדוק בשופטי ישראל. ואנו רואים לצערינו כמה קשה המצב הביטחוני והכלכלי כיום, עד יערה ה' עלינו רוח ממרום, וישיב שופטינו כבראשונה ויועצנו כבתחילה, ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה.

לע"נ ר' דני (דניאל) בן יולנדה ז"ל נלב"ע ו' במנחם אב התשע"ב, ח'צ'צ'ב'ה'